

ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ПРЕДСТОЯЩИ ИЗМЕНЕНИЯ В РЕГЛАМЕНТ „БРЮКСЕЛ IIА“

*Вергиния Мичева**

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата свързани с родителската отговорност, с които се отменя на Регламент (ЕО) № 1347/2000 (наричан по-нататък „Регламент „Брюксел IIа“) е един от действащите четири инструмента на европейското международно частно право в областта на семейните отношения наред с Регламент № 4/2009 (наричан още Регламент за задълженията за издръжка), Регламент 1259/2010 (наричан още Регламент Рим III) и Регламент 650/2012¹. Като действащ най-дълго време, той е основополагащ за съдебното сътрудничество в областта на семейното право в Европейския съюз. Той създава единни правила за компетентност при развод, законна раздяла и обявяване на недействителност

* Съдия в Софийския градски съд.

¹ Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 г. относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла, известен като „Рим III“, установен като инструмент за засилено сътрудничество в държавите членки, които го прилагат, съдържа правила относно правото, приложимо при развод, а Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, известен като Регламент за задълженията за издръжка, урежда компетентността и приложимото право по отношение на задълженията за издръжка за съпрузи и деца. Освен това през лятото на 2016 г. Съветът разреши засилено сътрудничество по отношение на имуществените отношения на международните двойки. В резултат на това Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 година за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства и Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 година за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи, са вече в сила за България. Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство и свързания с него Регламент за изпълнение (ЕС) № 1329/2014 на Комисията от 9 декември 2014 година, в които се съдържат формулярите по основния регламент.

на брака, както и при спорове относно родителската отговорност в трансгранични ситуации; улеснява свободното движение на съдебни решения, автентични документи и споразумения в рамките на Съюза, като предвижда разпоредби относно тяхното признаване и изпълнение в други държави членки. Прилага се от 1 март 2005 г. за всички държави членки с изключение на Дания, за България и Румъния от 1.01.2007 г. и за Хърватия от 1.07.2013 г.

Статистиката сочи, че всяка година се прекратяват около 200 000 международни бракове. Нараства броят на децата, родени извън брака, за които се прилагат разпоредбите от Регламента, уреждащи родителската отговорност. Регламентът се прилага за около 175 000–240 000 души годишно.

Десет години след началото на прилагането на Регламента² Европейската комисия извърши оценка на практическото му действие, за да прецени дали и какви изменения е необходимо да се внесат в инструмента, за да могат гражданите да упражняват по-лесно своите права на цялата територия на Съюза. Отделно от това Съдът на ЕС постанови повече от 20 решения по тълкуване на Регламента, които също следва да се съобразят при бъдещи законодателни промени.

Макар като цяло да се смята, че Регламентът действа добре, консултациите със заинтересованите страни и множеството извършени проучвания показват редица недостатъци в настоящото му функциониране, които трябва да бъдат отстранени. Между двете области, обхванати от Регламента – брачните въпроси и въпросите, свързани с родителската отговорност, по-остри проблеми са установени във връзка с родителската отговорност. Поради това е взето политическо решение да се подготвят незабавни изменения на Регламента в тази втора област. През юни 2016 г. Комисията публикува предложение за изменение на Регламента. По текстовете започна работа работна група по гражданскоправни въпроси към Съвета на ЕС, формат „Брюксел Па“, състояща се от експерти на държавите членки. Тъй като този Регламент е изключително важен за европейските граждани и засяга всеки седми гражданин на Съюза, работната група по преработване на текстовете усилено действаше както по време на словашкото председателство, така и на малтийското. По време на председателството на Република България има шанс това досие да бъде затворено, работата по текстовете – приключена, и текстът да бъде изпратен за гласуване в Европейския парламент. Това ще бъде добър показател за нашата държава. Дали България ще успее да се справи с това предизвикателство, предстои да видим. По време на председателството български експерт в качеството си на председател ще ръководи работната група, ще посредничи за смекчаване на позициите между държавите членки, ще насрочва заседанията на работната група, ще организира извършването на много техническа работа³.

² Окончателен доклад за прилагането от април 2014 г. (Final evaluation report).

³ От броя на насрочените заседания може да се прецени намерението и амбициите на председателстващата държава членка по работата и приключването на определен законодателен акт.

В нашето общество липсва дебат по предстоящите промени на този важен инструмент. Не следва да се забравя отражението, което излизането на Великобритания от ЕС ще окаже на европейските граждани в областта на семейните отношения и в частност на българските граждани, които живеят и работят там. При изработването на предложението за изменение на Регламента през средата на 2016 г. Брекзит не беше факт и Комисията не е предложила съответни текстове, съобразяващи излизането на Великобритания от ЕС и превръщането ѝ в трета държава по отношение на ЕС. Дали работната група е съобразила променената действителност, не може да знаем, тъй като работата ѝ не е публична. Важно е обаче да се дискутират основните проблеми при приложението на Регламента и да се обсъждат възможните решения, най-малко за да се подпомогне българското участие в работната група и изготвянето на позиция по всяка важна за нас тема. Всяка държава членка участва пълноправно в работния процес и има равни права с останалите при преработване на текстове. От нашите участници в работната група и от българските евродепутати зависи как най-добре да бъдат защитени правата на българските граждани в Съюза.

В следващото изложение ще представя основните проблеми, идентифицирани при приложение на Регламента, и предложенията на Комисията за тяхното подобряване. Ще се спра и на дефицитите в областта на брачните въпроси, въпреки че в тази област, която се счита за политически деликатна, промени не се предвиждат.

Регламентът не дава дефиниция на понятието „брак“, не се занимава със сключването на брака, а само с прекратяването му, обявяването му за недействителен и със законната раздяла. Не се занимава с основанията за развод и с имуществените последици. Регламентът не дава отговор и на въпроса дали обхваща еднополовите бракове и регистрираните партньорства. Изследванията показват, че има държави, които прилагат Регламента и по отношение на тях. Практически обаче еднополов брак не може да бъде прекратен в държава членка, която не го признава. Същото е заключението и за регистрираните партньорства.

За разлика от други инструменти (напр. Регламента за задълженията за издръжка и Регламент „Рим III“) Регламент Брюксел IIa не дава възможност за избор на съд при развод. Това е критикувано в много държави, тъй като много двойки предпочитат да имат избор къде да прекратят брака си. Правилата за компетентния при развода съд са подчинени на принципа за защита на икономически по-слабия съпруг. Това лишава съпрузите от възможността в предбрачния си договор да уредят в кой съд ще прекратят брака си, докато Регламент „Рим III“ им дава възможност да изберат приложимото за развода право.

Като проблем е идентифицирано и наличието на различни компетентни съдилища, които по повод на прекратяване на един брак разглеждат различни въпроси – един съд е компетентен да прекрати брака, друг съд е компетентен да определи издръжката, трети – да се занимава с имуществените последици от развода. Различни са инструментите, които уреждат различните материи, различните производства увеличават разходите от развода, необходимо е признаване на няколко решения.

Европейските граждани предпочитат един съд и един регламент да уреждат развода и последиците от него. Заговори се за Семейен кодекс на ЕС.

Регламентът не се прилага за граждани на държави членки, които живеят в трета държава (чл. 7 и чл. 14). В тези случаи се прилага националното международно-частно право, което определя компетентния съд. В повечето случаи правилото е: компетентен е съдът по местопребиваването. Това е много чувствителна тема, тъй като след Брекзит Великобритания ще бъде трета държава. На нейната територия живеят и ще останат да живеят много двойки, граждани на държави членки, в това число и български граждани. Важно е да се обмисли дали това решение следва да се запази⁴. Разбира се, значение има какво ще се договори и по време на преговорния период на излизане на Великобритания от ЕС. В допълнение към темата, за разлика от Регламента за издръжките и Рим III, Регламент Брюксел IIa не предвижда осигуряване на *forum necessitatis*⁵. Това се счита за слабост на Регламента, тъй като хипотетично може да лиши граждани на ЕС от достъп до съд.

Трудности са установени при определяне на обичайното местопребиваване на дете, при задължението за изслушване на дете от съда, различните уредби на представителството на детето в съда – неяснотата на разпоредите е довела до забавяне на съдебни производства и до откази за признаване на постановени съдебни решения в други държави членки. Трудности, предимно свързани с изискването за еквекватура, са установени и при изпълнение на съдебните решения. Освен че забавя изпълнението на едно съдебно решение (изследванията сочат, че еквекватурата в Австрия отнема един месец, докато в Гърция – 7 месеца, като още по-голямо е забавянето при обжалване – от 2–3 месеца в Англия и Уелс до 3 години в Малта), тази междинна процедура е и скъпа (обичайно разходите на страна са поне 1000 евро), а е свързана и с несигурност, че някои решения няма да бъдат изпълнени заради възникнали практически трудности.

Ролята на медиацията като алтернативно извънсъдебно средство за решаване на спорове не е ясно изразена в Регламента. Липсва препращане към Директивата за медиацията (Директива 2008/52/ЕС), липсва яснота на ниво ЕС относно сертифицирани медиатори с опит в медиации по спорове за родителски права с международен елемент (Франция вече е създавала списък с такива медиатори), някои съдии не информират страните в началото на съдебното производство за възможностите да ползват медиация, неяснота съществува и относно признаването в различните държави на постигнатото медиационно споразумение.

Констатирани са проблеми в процедурите при международното отвлечение на деца. Съществува неяснота относно 6-месечния срок по чл. 11, пар. 3 – дали за 6 ме-

⁴ Съдът на ЕС вече се е произнесъл по въпроса за персоналният обхват на Регламента с решение от 29 ноември 2017 г., *Lopez*, C-68/07, EU:C:2017:740. Възможна ли е промяна в разбирането на съда след Брекзит?

⁵ Основания за компетентност, които позволяват в изключителни случаи съд на държава членка да е компетентен да разгледа дело, което има връзка с трета държава.

сеца следва да приключи цялата процедура от подаване на молбата до окончателното решение на съда или срокът се отнася за всяка съдебна инстанция. Отделно от това, този срок не се спазва – само 15 % от случаите на международно отвлечане на деца са приключили в 6-месечен срок. Като причина за това е установена липсата на концентрация на компетентност⁶ и липсата на специализация на съдиите. Неяснотата как се прилага пар. 4 на чл. 11⁷ води до откази от връщане на деца в случаи на международно отвлечане. При изпращане на документите по реда на чл. 11, пар. 6⁸ не е ясно кои документи, освен решението, следва да се изпратят на съответния съд и кой поема разноските по превода им. Най-големи трудности се установяват при изпълнение на заповедите за връщане на детето. Липсва изискване за участие на експерти психолози, не е предвидена подготовка на детето да се срещне с другия родител, не са въввлечени централните органи, които могат да подпомогнат връщането, не е предвидена санкция за родителя, който отказва да изпълни заповедта за връщане на детето. Дефицити са установени и при процедурата за настаняване на деца в друга държава (т.нар. трансгранично настаняване)⁹.

Комисията твърди, че по отношение на брачните въпроси не е имала достатъчни налични доказателства за съществуващите проблеми, които да позволят точно определяне на необходимостта от законодателна намеса. Предложението не съдържа промени по отношение на обхвата и брачните въпроси, при които се запазва статуквото. Това означава, че глава I (с изключение на уточненията в дефинициите) и раздел 1 от глава II (с изключение на разяснение по членове 6 и 7, които се обединяват) остават непроменени. Това решение среща критики в академичните общности на държавите членки, тъй като не отговаря на съвременната динамика на обществените отношения. Освен че мълчи по отношение на еднополовите бракове и регистрираните партньорства, регламентът не отразява и друго съществуващо явление – прекратя-

⁶ Ограничен брой съдилища да се занимават с този вид дела.

⁷ Съдът не може да откаже връщането на дете въз основа на чл. 136 от Хагската конвенция от 1980 г., ако се установи, че са направени адекватни уговорки, осигуряващи защитата на детето след неговото завръщане.

⁸ Ако съдът е издал решение за отказ за връщане на детето по силата на чл. 13 от Хагската конвенция от 1980 г., съдът незабавно трябва да изпрати копие или пряко, или чрез своята централна власт, от решението за отказ за връщане на детето и от съответните документи, и по-специално препис от заседанието на компетентния съд или на централната власт на държавата членка, където детето обичайно е живяло непосредствено преди неправомерното отвеждане или задържане, както това е определено от националното законодателство.

⁹ България няма случаи на трансгранично настаняване на деца в чужбина за разлика например от Германия. Заради икономическата ситуация в държавата ни се съмнявам в близко бъдеще България да постановява мерки за настаняване на български деца в други държави членки. Възможно е обаче, а и вече се случва, България да бъде приемаща държава. Важно тълкуване на чл. 56 от Регламента е дал Съдът на ЕС в решението си от 26 април 2012 г., *Health Service Executive, C-92/2012*, EU:C:2012:255. Казусът, по повод на който е изпратено питането за тълкуване на регламента, също е доста интересен от професионална гледна точка.

ване на брака извън съда (т.нар. частни разводи). Те вече съществуват във Франция и Испания, но Регламентът не урежда форум за тях, нито ги споменава като съществуващ начин за прекратяване на брака, равен по правни последици на съдебния развод. Вероятно отново ще бъде оставено на държавите членки да преценят дали ще прилагат Регламента по отношение и на частните разводи.

Като резултат от запазване на статуквото съпрузите, сключили международен брак, ще продължат да имат възможност за обединяване на различните производства, както е предвидено в Регламента и в други правни инструменти в областта на семейното право (като например Регламента за задълженията за издръжка). В същото време ще бъде запазена възможността съпрузите да подават молба за развод пред един от компетентните съдилища, посочени в регламента. Съпрузи, които нямат общо гражданство на ЕС и които живеят в трета държава, но са запазили връзка с определена държава членка и искат да се разведат, ще продължат да разчитат на националните правила за достъп до съдилищата на ЕС, а решенията, издадени в трета държава, които ги засягат, ще продължат да бъдат признавани в ЕС.

Предложенията на Комисията за промени в областта на родителската отговорност целят да засилят правото на зачитане на личния и семейния живот (създава се нов член 7 – обща компетентност на съдилищата) и укрепване на правата на детето (член 24 – относно право на детето да бъде изслушано), като го приведат в по-близко съответствие с Конвенцията на ООН за правата на детето, като в по-голяма степен обвържат неговите разпоредби с Конвенцията.

Най-важните промени са свързани с процедурата за връщане на дете¹⁰ – предложените редакции разясняват настоящия механизъм и въвеждат нови мерки, като например съсредоточаване на компетентност и възможност за съда в държавата членка, където е отведено детето, да разпореда спешни защитни мерки, които могат също така „да пътуват с детето“ в държавата на обичайното му местопребиване, ако това е необходимо за гарантиране на безопасно връщане.

С новите правила срокът за връщане на дете ще стане постижим, тъй като се определя времева рамка от 6-седмичен срок за производствата пред първоинстанционните съдилища и отделен 6-седмичен срок за производствата пред апелативните съдилища. Централните органи също ще бъдат длъжни да работят в рамките на 6-седмичен срок, за да получат и обработят молбата за връщане на дете, да установят местонахождението на ответника и на детето, да насърчават медиацията, като гарантират, че това не води до забавяне на производството, и да насочват молителя към квалифициран адвокат или да отнесат случая пред съд (в зависимост от националната правна система). Понастоящем централните органи не са обвързани със срок. Следователно тази нова времева рамка 6+6+6 предвижда максимален срок от 18 седмици за всички възможни етапи вместо средната понастоящем продължителност на

¹⁰ Известният чл. 11 от Регламента вече ще бъде чл. 26 и е преместен в нова глава.

производство, достигаща до 165 дни¹¹. Това би направило по-реалистичен срока за съдилищата с оглед да се гарантира правото на ответника на справедлив съдебен процес, като същевременно го ограничава до най-краткия практически възможен период.

Задължават се държавите членки да съсредоточат компетентността по дела за отвлечане на деца в ограничен брой съдилища, като същевременно се отчита структурата на съответната правна система. Това ще гарантира, че по молбите за връщане ще се произнасят съдии с опит по този специфичен вид процедура. България вече е решила по този начин компетентността на съда, като само един първоинстанционен съд и един въззивен съд в страната разглеждат дела за отвлечания на деца (Софийският градски съд и Софийският апелативен съд).

Ограничава се броят на възможните обжалвания срещу решение за връщане до едно и изрично се приканва съдията да обмисли дали решението, което разпоредва връщане, следва да подлежи на предварително изпълнение. Във връзка с броя на обжалванията България вече е възприела този модел.

Освен това предложението на Комисията съдържа редица пояснения за подобро прилагане на настоящите правила: то задължава държавата членка, където е било обичайното местопребиваване на детето непосредствено преди неправомерното му отвеждане или задържане, да извърши задълбочено проучване на висшите интереси на детето, преди да постанови окончателното съдебно решение относно упражняването на родителските права, което може да включва връщане на детето. В този контекст, при това проучване на висшите интереси на детето, всяко дете, което е състояние да формира свои собствени възгледи, има право да бъде изслушано, дори ако не присъства физически, чрез използването на алтернативни средства като видеоконференции, ако това е целесъобразно.

Следва да се улесни сътрудничеството между централните органи или пряката комуникация със съдия от съответния съд в държавата членка по произход, за да се оценят мерките, осигуряващи защитата на детето, въведени в държавата членка, в която детето трябва да бъде върнато. Предвидено е съдът да си сътрудничи с компетентните органи в държавата членка, където е било обичайното местопребиваване на детето преди неправомерното отвлечане или задържане. Това съдът прави директно или с помощта на централните органи или на Европейската мрежа за сътрудничество по граждански и търговски дела¹².

Когато детето може да е изложено на сериозен риск от вреди или по друг начин да е поставено в неблагоприятна ситуация, ако бъде върнато в държавата на оби-

¹¹ Изследване, направено през 2008 г. за Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти при международното отвлечане на деца, осъвременено през 2011 г.

¹² Добър пример за сътрудничество между органите на държавата по обичайно местопребиваване и държавата, в която детето е неправомерно отведено/задържано, се извлича от решението на Европейския съд по правата на човека от 21.09.2017 г. по делото *Severe v. Austria*, жалба № 53661/15.

чайното си местопребиваване без каквито и да било гаранции, съдът на държавата, където е отведено детето, следва да има възможност да постанови спешни защитни мерки, които са необходими там, и които, при нужда, могат „да пътуват с детето“ в държавата на обичайното му местопребиваване, където следва да се вземе окончателното решение по същество. Такава спешна мярка следва да бъде призната по силата на закона в държавата членка, в която е било обичайното местопребиваване на детето непосредствено преди неправомерното му отвеждане или задържане, но тя ще отпадне веднага, щом съдилищата на тази държава вземат необходимите според случая мерки. Така например съдът, пред който има висящо производство за връщане, ще бъде в състояние да предостави на един от родителите права на лични отношения, които ще подлежат на изпълнение и в държавата членка на обичайно местопребиваване на детето, докато съдът на тази държава вземе окончателно решение по отношение на правата на лични отношения с детето.

Във връзка с трансграничното настаняване¹³ предложението предвижда въвеждането на следните нови правила:

- въвеждане на задължително съгласие на приемащата държава във всички случаи на трансгранично настаняване, разпоредено от съд или орган в държава членка;
- въвеждане на единни изисквания за документите, които се представят с искането за съгласие: органът заявител трябва да представи доклад във връзка с детето и да посочи причините за разглежданото трансгранично настаняване;
- въвеждане на правило относно изискванията за превод: искането трябва да бъде придружено от превод на езика на замолената държава членка;
- отправяне на всички искания чрез централните органи;
- въвеждане на срок от осем седмици, в който замолената държава да вземе решение по искането.

Друго важно изменение е премахване на екзекватурата. ЕК отчита, че днес съдебното сътрудничество и нивото на доверие между държавите членки е достигнало степен на зрялост, която позволява да се премине към по-опростена и по-евтина система на движение на решенията, премахваща съществуващите формалности между държавите членки. Подобно премахване на екзекватурата вече е осъществено в редица области, включително в областта на семейното право (права на лични отношения, някои разпореждания за връщане¹⁴, задължения за издръжка). Ето защо, като промяна по същество предложението премахва производството по екзекватура за всички решения, обхванати в приложното поле на регламента. Премахването на екзекватурата ще се съпровожда от процесуални гаранции, които осигуряват подходяща защита на правото на ответника на ефективни правни средства за защита и справедлив съдебен процес, гарантирано в член 47 от Хартата на основните права на ЕС. Премах-

¹³ Сега чл. 56, който се преномерираща в чл. 65, и който предвижда настаняване на дете в институционална грижа или приемно семейство в друга държава членка.

¹⁴ По глава III, раздел 4 от Регламента.

ването на екзекватурата ще позволи на европейските граждани, които участват в трансгранични производства, да спестят значителна част от настоящите разходи по процедурата (средно 2200 евро за обработка на молбата) и да се отстранят забавянията, които в някои случаи достигат няколко месеца.

Родителят ответник ще разполага със средства за защита, към които може да прибегне, за да предотврати при изключителни обстоятелства влизането в сила в дадена държава членка на решение, постановено в друга държава членка. Когато съществува загриженост, че може да е приложимо някое от основанията за непризнаване или основанията за оспорване на конкретни мерки за изпълнение, ответникът може в една и съща процедура да подаде молба за обжалване на признаването и/или изпълнението в държавата членка по изпълнение.

Предложението включва единни правила за определяне на случаите, когато може да се възрази не само срещу трансграничната изпълняемост, но и срещу самото изпълнение като такова. Тези правила ще се прилагат например при промяна на обстоятелствата. Освен това правилата установят единен начин за разглеждане за ситуации, в които детето се противопоставя на изпълнението или изпълнението не може да бъде осъществено поради временни фактически пречки.

Както и при сега действащия Регламент, предложението включва и серия от стандартни удостоверения, които целят да улеснят признаването или изпълнението на чуждестранно решение в отсъствието на производство по екзекватура. Тези удостоверения ще улеснят изпълнението на решението от компетентните органи и ще намалят необходимостта от превод на решението.

Ключово предложение е въвеждането на задължение да се дава възможност на детето да изрази мнението си (в процедурата по спорове за родителска отговорност¹⁵ и при отвлечения за деца).

Предложението не променя правилата и практиките на държавите членки относно начините за изслушване на детето, но изисква взаимно признаване между правните системи. Това означава, че в регламента ще бъде изрично записано задължението да се дава възможност на дете, което може да формира свои собствени възгледи, да изрази тези възгледи. Комисията е отчела, че всички държави членки са ратифицирали Конвенцията на ООН за правата на детето, която вече ги задължава да изслушват деца, които отговарят на посоченото по-горе условие, в национални и трансгранични производства, които имат отношение към тях. По-специално се прави разграничение, какъвто е случаят в съответния член от Хартата на основните права, между момента, в който се дава възможност на детето да бъде изслушано (т.е. когато то е в състояние да формира собствени възгледи)¹⁶, от една страна, и въпроса каква тежест съдията

¹⁵ Това предложение е доста спорно, тъй като при развод по взаимно съгласие в много държави децата не се изслушват, например в Италия, докато във Франция децата се изслушват и при развод по взаимно съгласие.

¹⁶ ЕК е взела решение да не предлага минимална възраст за изслушване на детето.

трябва да отдаде на възгледите на детето (в зависимост от неговата възраст и зрялост), от друга страна. Това разграничение следва да бъде записано в решението и в приложеното към него удостоверение. Това означава, че ако родител иска признаване на решение в друга държава членка, съдът в тази държава няма да откаже да го признае единствено поради факта, че изслушването на детето в друга държава е било извършено по различен начин в сравнение с прилаганите от този съд стандарти.

Въвеждат се целенасочени мерки за подобряване на ефикасността на същинското изпълнение. Предвижда се молбата за привеждане в изпълнение да бъде подадена в съд в държавата членка по изпълнение, а процедурата като цяло, средствата за осигуряване на изпълнението и неговите ред и условия се уреждат от правото на държавата членка по изпълнение (например при кои обстоятелства да бъде постановена дадена конкретна изпълнителна мярка). Когато решение на друга държава членка трябва допълнително да бъде уточнено или адаптирано, за да се изпълни съгласно националното право на държавата членка по изпълнение, компетентният съд на тази държава членка следва да направи необходимите уточнения или адаптации, като спазва елементите по същество на решението.

Страна, която оспорва изпълнението на решение, постановено в друга държава членка, следва, доколкото е възможно и в съответствие с правната система на сезираната държава членка, да има възможност да се позове в рамките на същата процедура не само на основанията за отказ на признаване, но и на основанията за отказ на изпълнението като такова. Несъвместимостта с висшите интереси на детето, породена от промяна на обстоятелствата (например сериозно заболяване на детето) или от силата на възраженията на дете, чиито възраст и зрялост се считат за достатъчни, следва да се разглежда само ако тя достигне значение, сравнимо с изключението по съображения за обществен ред.

Предложението предвижда също така ориентиран срок за същинското изпълнение на решението. В случай че изпълнението не е настъпило след изтичането на срока от 6 седмици от момента, в който е започнало изпълнителното производство, съдът на държавата членка по изпълнение трябва да информира молещия централен орган в държавата членка по произход (или молителя, ако производството се извършва без помощта на централен орган) за този факт и за причините за липса на своевременно изпълнение.

В предложението се предвижда също, че за целите на изпълнение в друга държава членка на решение за лични контакти съдът по произход може да обяви решението за подлежащо на предварително изпълнение дори ако тази възможност не съществува в неговото национално право. Това е полезно в системи, при които решението не е изпълнимо, докато все още е предмет на обжалване. В резултат на това родителят ще има възможност да поддържа лични отношения с детето въз основа на

Възприет е по-гъвкавият подход, който борави с понятията „зрялост“ и „състояние да формира собствени възгледи“.

решение, обявено за подлежащо на предварително изпълнение, докато тече въззивно-то производство срещу това решение по искане на другия родител.

Предложените текстове в Регламента изясняват задачите на централните органи и други замолени органи. Предложението изяснява следните аспекти: (1) кой може да поиска (2) какъв вид съдействие или информация (3) от кого и (4) при какви условия. Съдилищата и органите за закрила на детето могат да поискат съдействието на централните органи. Що се отнася до предаването на сведения във връзка със социалното положение, предложението пояснява, че следва да бъдат обхванати и сведения за възрастни лица или братя и сестри, които са от значение в производствата, свързани с деца, съгласно Регламента, ако положението на детето изисква това. Предложението пояснява, че (за съдилищата) това е алтернатива на Регламента за събирането на доказателства, която не води до разходи (с изключение на възможните разходи за превод), и създава правно основание за органите за закрила на детето да получават нужната информация от другите държави членки чрез централните органи. Искането трябва да бъде придружено от превод на езика на замолената държава. Аналогично, предложението въвежда някои минимални изисквания във връзка с искане за сведения за социалното положение, а именно – описание на производството, за което са необходими сведенията, и фактологично описание на ситуацията, която е била причина за това производство. Предложението определя срок, в който замоленият орган да отговори. По отношение на замоления национален орган, например в случаите, когато са поискани сведения за социалното положение, Регламентът пояснява, че замоленият орган е задължен по силата на самостоятелно задължение, създадено с Регламента, да предостави такива сведения, без да е необходимо да бъдат изпълнени други допълнителни изисквания, които съществуват по силата на националното право на замолената държава. Така например съд в държава членка, преди да вземе решение относно поемането на грижата за дете, което се намира понастоящем под неговата юрисдикция, може чрез централните органи да получи информация дали има висящо производство в друга държава и да поиска копия от евентуални решения, постановяващи мерки за защита на други деца от същото семейство, и евентуални сведения, които са от значение за висящото производство, във връзка със социалното положение на братя и сестри и техните отношения помежду им, или във връзка с родителя.

Освен това, съгласно предложението, държавите членки гарантират, че централните органи разполагат с подходящи финансови и човешки ресурси, за да могат да изпълняват задълженията, възложени им съгласно настоящия Регламент.

Европейските граждани искат правна яснота, предсказуемост и надеждност при решаване на правните им спорове независимо къде се намират в границите на Съюза. Предложенията на Комисията за изменение на Регламента са много положителни и цялът ефективност – времева и икономическа, която е от изключително значение за бързото уреждане на въпроса с родителската отговорност, за запазването на контактите между родителите и децата, за защитата на най-добрия интерес на детето и

неговото благосъстояние, за спестяването на разходи и стрес¹⁷. Какъв ще е крайният продукт, който ще гласува Европейския парламент предстои да видим. Ще се наложат и законодателни промени в националното ни право за хармонизирането му с разпоредбите на Регламента. За съжаление действителните обществени отношения изискват много по-задълбочени промени и в областта на брачните въпроси. Консерватизмът на някои държави членки за изменение на съществуващите разпоредби и отказът да се синхронизира уредбата в областта на брака и развода на територията на Съюза не е в интерес на европейските граждани. Работата по изменение на регламента по настоящото предложение на Комисията засега отнема три години. Не можем да очакваме скоро нови промени.

За тези държави членки, които искат да развият своите правни системи в съответствие с действителните обществени отношения и да синхронизират правните си уредби в рамките на Съюза, за да облекчат своите граждани да ползват сходни правни уредби на територията на ЕС независимо в коя точка от него се намират, остава механизмът на засиленото сътрудничество. На 3 март 2016 г. Комисията представи на Съвета предложение за решение на Съвета за разрешаване на засилено сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията относно имуществения режим на международните двойки, обхващащо както въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи, така и въпроси, свързани с имуществените последици на регистрираните партньорства, и представи два регламента за изпълнение. Съветът прие Решението на 9 юни 2016 г. Тези регламенти са вече в сила за 18 държави¹⁸, които са заявили желание за засилено сътрудничество в тези две области, включително и за България. Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 година за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи и Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 година за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства ще се прилагат от 29.01.2019 г.

¹⁷ С предложеното премахване на процедурата по екзекватура ще се намалят забавянията, които могат да достигнат няколко месеца, и разходите (до 4000 евро) за получаването ѝ. Предложената изменена процедура за връщане на дете в случай на отвлечане ще намали разходите за специализирани правни съвети за родителите (между 1000 и 4000 евро).

¹⁸ Кралство Белгия, Република България, Чешката република, Федерална република Германия, Република Гърция, Кралство Испания, Френската република, Република Хърватия, Италианската република, Република Кипър, Великото херцогство Люксембург, Малта, Кралство Нидерландия, Република Австрия, Португалската република, Република Словения, Република Финландия и Кралство Швеция.